

แผนงานในปี ๒๕๕๔

ในปีพ.ศ.๒๕๕๔ ทางมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ยังคงได้รับการสนับสนุนงบประมาณหลักจากองค์กรดังต่อไปนี้

๑. องค์กร Oxfam Novib Netherlands ประเทศเนเธอร์แลนด์
๒. องค์กรหน่วยอาสาสมัครอังกฤษ Voluntary Service Overseas (VSO)
๓. สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
๔. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)

จากแผนที่ได้นำเสนอ ทางมูลนิธิฯ จึงได้ดำเนินการตามแผนงานและสามารถสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละแผนงานประจำปี ๒๕๕๔ ดังรายละเอียดดังนี้

๑. แผนงานวิจัยท้องถิ่นเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและสัตว์ป่า

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองทั้งพืชและสัตว์ ให้เห็นความเชื่อมโยงถึงวิถีของมนุษย์ เพื่อแสวงหาแนวทางในการอนุรักษ์ข้างป่าให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไป

กิจกรรม

๑. การวิจัยเกี่ยวกับข้างป่า

เป็นการวิจัยที่ต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา แต่ขยายพื้นที่ในการวิจัยเพิ่มขึ้น โดยในปีนั้นเลือกวิจัยในชุมชน “เกอ๋ ซอ เกอ” ริมฝั่งแม่น้ำสาละวิน โดยเริ่มต้นวิจัยในเดือนมกราคม ๒๕๕๔ จากการเตรียมความพร้อมของนักวิจัยและทีมวิจัย ซึ่งมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด ๕ คน เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็นในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ เช่น กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว ถ่ายภาพนิ่ง ไฟฉาย เป็นต้น ต่อมาในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ทางทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ครั้งแรกโดยการเก็บภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวของข้างป่า ในระหว่างที่ทีมวิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลได้พบร่องรอยของสัตว์ป่าอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เช่น หมูป่า เก้ง ตะกวด ตัวนึ่ง และนกหายากอีกหลายชนิด ซึ่งบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าแห่งนี้ หลังจากนั้นทีมวิจัยได้กลับมารวบรวมข้อมูล คัดแยกรูปภาพที่ได้จากการสำรวจ และจากนั้นเดือนมิถุนายน ทีมงานวิจัยก็ได้กลับไปยังพื้นที่อีกครั้งเพื่อเก็บรวบรวมภาพ ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้นเกี่ยวกับการทำงานวิจัยครั้งนี้

ภาพประกอบ

ทีมงานวิจัยลงพื้นที่สำรวจ

๒. การจัดอบรมการทำแผนที่ชุมชน ๓ มิติ

วันที่ ๑๒-๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ได้มีการจัดอบรมการทำแผนที่ชุมชนในหมู่บ้าน “เก๋อ ซอ เก๋อ” และหมู่บ้านใกล้เคียง โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมเข้าร่วมทั้งสิ้น ๑๙ คน ชาย ๗ คน หญิง ๑๒ คน ระหว่างที่มีการอบรมนั้นผู้เข้าอบรมได้มีโอกาสเรียนรู้เชิงปฏิบัติในการทำแผนที่ ๓ มิติในพื้นที่ชุมชนจริงออกมาได้ โดยในหนึ่งแผนที่นั้นจะครอบคลุมไปด้วยพิกัดที่ตั้งอย่างครบถ้วน ทำให้ผู้เข้าอบรมได้มีประสบการณ์จริงในการทำแผนที่ ๓ มิติ และผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่สามารถนำไปสร้างแผนที่ดังกล่าวที่ชุมชนตนเองได้อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการผลิตแผนที่สู่ผู้ที่สนใจต่อไปได้ เพียงแต่ในขั้นตอนการกำหนดพื้นที่นั้นต้องใช้อุปกรณ์บอกพิกัดหรือ GPS ซึ่งถ้าหากจะต้องจัดทำไว้สำหรับคนในพื้นที่ จากการดำเนินกิจกรรมการทำแผนที่ชุมชน ๓ มิติ เป็นการดำเนินการในลักษณะการให้ความรู้โดยใช้กระบวนการจัดฝึกอบรม

รูปภาพประกอบ

ภาพวิทยากรกำลังกำลังสอนผู้เข้าอบรมในการหาจุดพิกัด และสอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. แผนงานสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาชุมชนขนาดย่อม

เป้าประสงค์

เพื่อสนับสนุนจุดเริ่มต้นของชุมชนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ตามภูมิปัญญาชาติพันธุ์ ควบคู่กับไปกับองค์ความรู้สากล สำหรับแผนงานนี้ได้มีการจัดแผนงานย่อยออกเป็น ๔ แผนงานย่อย ได้แก่ การสนับสนุน ปัจจัยการศึกษาแก่บ้านพักเด็กนักเรียนชนเผ่าชายแดน กิจกรรมด้านการดูแลสุขภาพโดยสมุนไพรดั้งเดิม กิจกรรมด้าน ความมั่นคงปลอดภัยทางอาหารและโภชนาการ และกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

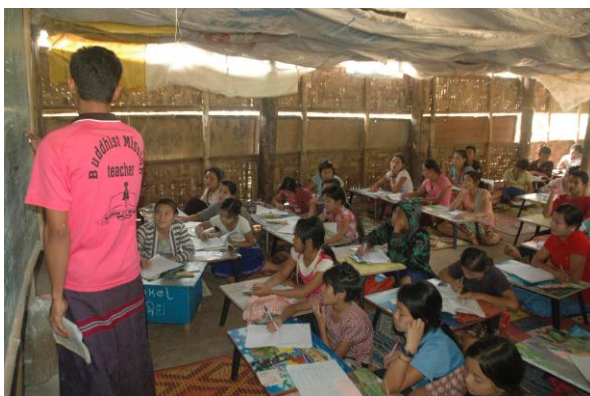
๒.๑ การสนับสนุนปัจจัยการศึกษาแก่บ้านพักเด็กนักเรียนชนเผ่าชายแดน

สนับสนุนนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๑๐๐ คน หญิง ๕๐ คน ชาย ๕๐ คน โดยนักเรียนทั้งหมดอายุระหว่าง ๑๐ – ๒๐ ปี ให้การทุนเสริม เรื่องอาหาร อุปกรณ์การเรียนรู้ การเรียนพิเศษภาษาไทย การให้เสื้อผ้าและของใช้ที่จำเป็น ในชีวิตประจำวัน การให้การส่งเสริมการทำอาชีพโดยการปลูกผักต่าง ๆ บริเวณหอพักนักเรียน โดยหลังจากที่เด็กเหล่านี้ จบไปแล้ว ส่วนใหญ่ได้กลับไปชุมชนของตนเองและสามารถเป็นผู้นำชุมชนในอนาคตได้

รูปภาพประกอบ

ส่งเสริมด้านการปลูกผัก ช่วยเหลือตนเองในด้านอาหาร

เรียนพิเศษภาษาไทย

ให้ของใจที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

๒.๒ กิจกรรมด้านการดูแลสุขภาพโดยสมุนไพรมันบ้าน

การจัดฝึกอบรมองค์ความรู้สมุนไพรมันบ้านให้แก่กลุ่มสตรี โดยจัดฝึกอบรมเป็นระยะเวลา ๒ เดือนตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ถึงเดือนตุลาคม ๒๕๕๔ โดยในเบื้องต้นเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีในการใช้องค์ความรู้สมุนไพรมันบ้านและสมุนไพรมันบ้านกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ต่อมาจะเป็นการไปหาวัตถุดิบในป่า และกลับมาเข้าสู่กระบวนการผลิต แปรรูปเป็นยาสมุนไพรมันบ้าน หลังจากเสร็จการอบรมแล้วผู้เข้ารับการอบรมสามารถที่จะผลิตและปรุงยาสมุนไพรมันบ้านได้ถึง ๒๗ ชนิด และสามารถจัดทำหน่วยให้กับคนในพื้นที่ได้เป็นจำนวนเงิน ๑๐,๔๑๖ บาท

รูปภาพประกอบ

ผู้เช่าอบรมกำลังทรวัดตุติบที่จะนำมาแปรรูปสมุนไพร

แยกชนิดสมุนไพรและตากแห้ง

แปรรูปสมุนไพรเป็นยาชนิดต่าง ๆ

๒.๓ กิจกรรมด้านความมั่นคงปลอดภัยทางอาหารและโภชนาการ

เนื่องจาก ชำ เป็นพืชสำคัญชนิดหนึ่งที่ชุมชนปกากะญอนิยมบริโภคกันมากในรูปการใช้ต้ม โดยการใส่น้ำร้อนลงไปจะได้น้ำชาสีเหลือง กลิ่นหอม ชาวปกากะญอนิยมชงใส่กาน้ำไว้ดื่มแทนน้ำในช่วงเช้า ก่อนและหลังรับประทานอาหาร ทุกมื้อ เชื่อว่าการดื่มชาจะทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง ห่างไกลจากโรคมะเร็งไข้เจ็บอีกด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวมูลนิธิฯ จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกชาในชุมชน โดยในโครงการนี้ได้ทำเป็นโครงการตัวอย่างให้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีพื้นที่ในการมาเรียนรู้การปลูกชา กระบวนการในการผลิตชา เป้าหมายต่อไปคือการขยายผลออกไปสู่ชุมชนอื่นที่ใกล้เคียง เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ปลูกชาหากไม่เห็นกรณีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมก็จะมีแรงบันดาลใจที่จะลงมือปฏิบัติการ

รูปภาพประกอบ

ต้นชาในชุมชนปกากะญอ

เด็ดใบชาเพื่อนำไปตากแห้ง

ตากแห้ง

นำไปคั่วให้แห้ง

๒.๔ กิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำแม่แจ่มตอนบน (เขตมูเจะติ) ตำบลแจ่มหลวง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำโดยการปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมป่าอย่างทั่วถึง
๒. เพื่อศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณพื้นที่ต้นน้ำในเขตอำเภอภักดีชุมพล
๓. เพื่อให้พื้นที่ต้นน้ำมีการฟื้นตัวที่ดีขึ้นและสามารถจัดการวางแผนได้
๔. เพื่อเพิ่มความตระหนักและปลูกฝังด้านสิ่งแวดล้อมให้กลุ่มเยาวชนในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล

กลุ่มเป้าหมาย

๑. กลุ่มเป้าหมายบุคคล คือ กลุ่มสมาชิกจากบ้านใหม่พัฒนา และบ้านแจ่มหลวง เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ ตัวแ ทนหน่วยจัดการต้นน้ำแม่แจ่มน้อย ตัวแทนโครงการหลวงวัดจันทร์ ตัวแทนโครงการคอมแพรส์ชั่น (TH ๙๗๘) ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวง และกลุ่มชุมชนใกล้เคียงที่สนใจ เป็นต้น
๒. เป้าหมายพื้นที่ คือ บริเวณพื้นที่ต้นน้ำของลำห้วย เล้ หล่า หล่า ซี ซึ่งมีพื้นที่มากกว่า ๕๐ ไร่

พื้นที่ต้นน้ำ ณ เล้ หล่า หล่า ซี

เจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ หารือตามผลการดำเนินงาน

ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงาน

การปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

พืช/ไม้ยัดดิน

หญ้าแฝก	จำนวน	2500	กล้า	ตะไคร้หนูนุ่น	จำนวน	200	กล้า
ใบเตย	จำนวน	150	กล้า	ว่าน	จำนวน	200	กล้า
คัสสิออล่า	จำนวน	300	กล้า	ตะไคร้หน้า	จำนวน	30	กล้า

ไม้ยืนต้น

กาแฟ	จำนวน	400	กล้า	กล้าชำ	จำนวน	550	กล้า
มะม่วง	จำนวน	40	กล้า	ต้นกล้วย	จำนวน	150	กล้า
เส้ มี	จำนวน	30	กล้า	กล้าไฟ	จำนวน	80	กล้า
ต้นเสี้ยวป่า	จำนวน	200	กล้า	ต้นโพธิ์	จำนวน	30	กล้า
ไม้แดง	จำนวน	30	กล้า	ต้นมะรุ้ม	จำนวน	20	กล้า
กล้าเซ่หว่าทล่ำ	จำนวน	5	กล้า				

๑. การปลูกป่า

เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครร่วมกันปลูกป่าในวันสิ่งแวดล้อมโลก

เยาวชนรักสิ่งแวดล้อมร่วมกันปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำ เสา่ ทว่า ทล่ำ สี

เด็ก ๆ ปลูกต้นไม้ด้วยความตั้งใจ

๒. การสร้างฝายน้ำล้น โดยใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาปกากะญอ

ฝายเล็ก ๆ จำนวน 25 ฝายพร้อมบำรุงซ่อมแซม

เจ้าหน้าที่จากหน่วยจัดการต้นน้ำฯ ร่วมกันสร้างฝายกับกลุ่มสมาชิก

ฝายขนาดใหญ่

เจ้าหน้าที่โครงการกำลังซ่อมแซมฝาย

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการฯ โดยทางตรง

๑. การพังทลายของหน้าดินก็น้อยลงมาก หลังจากที่มีการปลูกพืชยึดดิน (ตามชื่อที่อ้างมา) และทำฝายขนาดเล็กตามภูมิปัญญาของคนปกากะญอ
๒. พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ส่งผลให้สัตว์น้ำ ได้แก่ กบและปลาในลำห้วยมีจำนวนเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีสัตว์ต่าง ๆ ชนิดอื่นอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำอีกด้วย
๓. เป็นจุดเริ่มต้นในการค้นพบแนวทางเล็ก ๆ สามารถแก้ไขปัญหาของความเป็นกรดเป็นด่างของดินหลังจากที่ได้ใช้เครื่องมือวัดสภาพความเป็นกรด-ด่าง (pH meter) ทำให้ได้ทราบประเภทดินว่าต้นไม้ชนิดไหนสามารถเติบโตได้ดีบ้าง
๔. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับกลุ่มเด็กนักเรียน เยาวชนในชุมชน
๕. พื้นที่ต้นน้ำมีการฟื้นตัว มีแอ่งน้ำเพิ่มขึ้น และไม่แห้งแล้งถึงแม้จะเป็นหน้าร้อนก็ตาม
๖. เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาปกากะญอ เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำฝายดักตะกอน การตัดแยกประเภทของต้นไม้ที่จะปลูกในพื้นที่ การเลี้ยงปลา เป็นต้น
๗. สามารถทำปุ๋ยอินทรีย์ / ปุ๋ยหมัก ได้เอง หลังจากที่ได้รับการฝึกอบรมจากมูลนิธิโครงการหลวงวัดจันทร์

๓. การทำแนวกันไฟ

กลุ่มสมาชิกร่วมกันทำแนวกันไฟในเดือนกุมภาพันธ์

กลุ่มสมาชิกร่วมกันทำแนวกันไฟในเดือนกุมภาพันธ์

๔. การทำปุ๋ยอินทรีย์ / ปุ๋ยหมักชีวภาพ

วิธีการให้ปุ๋ยหมัก

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการฯ โดยทางอ้อม

๑. กลุ่มผู้ทำนาในลำห้วย เส่ หว่า หล่า โกละ ได้ผลผลิตข้าวที่เพิ่มขึ้น หลังจากที่พื้นที่ต้นน้ำมีการฟื้นตัว
๒. ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้โครงการเส่ หว่า หล่า ซี มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ปลูกต้นไม้เสริมในพื้นที่, มีการทำฝายดักตะกอน, มีการขุดอ่างน้ำ, ส่งผลให้ปริมาณน้ำในลำน้ำแจ่มเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา เนื่องจากมีน้ำไหลซึมผ่านตลอดปี
๓. สามารถเก็บผักต่าง ๆ ไปทำอาหารได้ เช่น ผักกูด ใบบัวบก มะเขือพวง ยอดส้มป่อย ฯลฯ โดยไม่จำเป็นต้องไปหาซื้อที่ตลาด
๔. ชุมชนมองเห็นว่าเป็นตัวอย่างโครงการที่มีประโยชน์ เชื้อต่อสิ่งแวดล้อม สร้างแนวคิดในเรื่องภาวะโลกร้อนให้กับกลุ่มเด็กเยาวชนที่มาร่วมทำกิจกรรม

๕. การประชุมร่วมกับกลุ่มสมาชิก/คณะทำงานต่าง ๆ

ข้อควรปรับปรุง / ข้อเสนอแนะ

๑. ถ้าหากจะพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำเป็นแหล่งเรียนรู้ ก็ควรจะมีการจัดการทุกอย่างอย่างเป็นระบบ เช่น แยกประเภทของการปลูกต้นไม้เป็นโซนๆ, มีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น, เจ้าหน้าที่ควรจะมีข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ต้นน้ำที่แน่นอนพอสมควร (เกิดมีคำถามสามารถที่จะติดต่อได้)
๒. ควรจะดึงหน่วยงานวิชาการที่มีความรู้เฉพาะด้านมาให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการต้นน้ำ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน เป็นต้น
๓. ควรมีการจัดทำกฎระเบียบข้อบังคับในพื้นที่ต้นน้ำด้วย

อาสาสมัครจากองค์กรอื่นที่สนใจประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพมาศึกษาดูงานในพื้นที่ เส่ ทว่า หล่า มี

๓. แผนงานการสร้างเครือข่ายการทำงานและการรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อม

๓.๑ การประชุมเครือข่ายเยาวชนนานาชาติ ณ เมือง ออสนาบวร์ค ประเทศเยอรมัน

ทางมูลนิธิร่วมกับองค์กร TERRE DES HOMMES (TDH) - GERMANY ได้ส่งเจ้าหน้าที่มูลนิธิ คือ นายธงชัย ชัดดีประสิทธิ์ และนายพะปี รัชต์ดำรงพร ไปร่วมประชุมเพื่อเป็นการขับเคลื่อนงานเยาวชนด้านสิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติ ในเวที่ดังกล่าวได้มีกิจกรรมหลัก ๆ คือ การแลกเปลี่ยนสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศและแนวทางการขับเคลื่อนไปในทางทิศเดียวกันด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ คือ ประเทศเยอรมัน อิตาลี จีลี ฟิลิปินส์ ไทย พม่า บราซิล อาเจนติน่า และอินเดีย จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น ๕๙ คน (ผู้หญิง ๔๕ คน ผู้ชาย ๑๔ คน)

ภาพประกอบ

ตัวแทนมูลนิธิฯ แลกเปลี่ยนสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

ถ่ายรูปพร้อมกันหลังจากที่เสร็จสิ้นการประชุม

๔. แผนงานการศึกษาและสื่อเพื่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ โครงการหลักสูตรการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์

เพื่อพัฒนาการศึกษาสื่อเพื่อสิ่งแวดล้อมของคนปกากะญอและเครื่องมือในการเพิ่มพูนความตระหนักและการมีส่วนร่วมของเด็ก เยาวชน ชุมชน และผู้นำในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพของครูหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน
๒. เพื่อปลูกฝังค่านิยมเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการเรียนการสอนให้แก่เด็กในโรงเรียนและชุมชน

โครงการหลักสูตรสิ่งแวดล้อมมุ่งสร้างความตระหนักด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมโดยผ่านองค์ความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมปกากะญอที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับองค์ความรู้ที่เป็นวิชาการ โดยเน้นการดำเนินการร่วมกันระหว่างชุมชน โรงเรียน และมูลนิธิ โดยในปีนี้ได้จัดทำกิจกรรมวันสิ่งแวดล้อมโลก กิจกรรมเข้าค่ายเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อม และนอกจากนี้ยังมีการจัดทำสื่อเครื่องมือในการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมให้กับโรงเรียนอีกด้วย

ภาพประกอบ

เด็กที่มาเข้าค่ายร่วมทำกิจกรรมกับอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

ภาพงานวันสิ่งแวดล้อมโลก ณ หมู่บ้านแม่ดี ตำบลแม่สามแลบ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

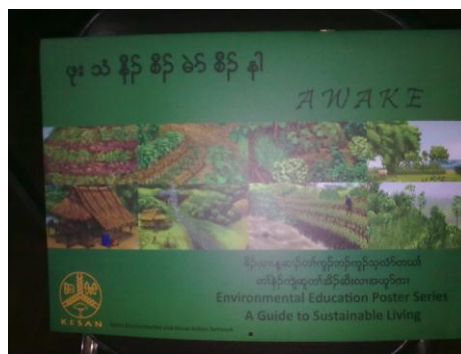

เตรียมกล้าไม้ที่จะปลูกในวันสิ่งแวดล้อมโลก

เด็ก ๆ ร่วมทำกิจกรรมวาดรูปเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ต่อการสอนในโรงเรียน

๔.๒ โครงการสื่อเพื่อสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับคนท้องถิ่นในการนำเสนอแนวทางในการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนรวมทั้งนำเสนอความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดผลกระทบต่อชุมชนโดยตรงและทางอ้อม
๒. เพื่อสนับสนุนและรณรงค์ให้ผู้นำท้องถิ่นเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจนสามารถนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการในชุมชนตนเองได้

กิจกรรม การผลิตวารสารสิ่งแวดล้อมภาษาปกากะญอ

ในปีพ.ศ. ๒๕๕๔ ได้มีการนำเสนอและเผยแพร่วารสารสิ่งแวดล้อมภาษาปกากะญอ ๒ ฉบับ โดยฉบับแรกเนื้อหาเกี่ยวกับปกากะญอกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพิมพ์ออกมา ๒,๐๐๐ เล่ม เมื่อเดือนกรกฎาคม และฉบับที่สองเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยพิมพ์ออกมา ๒,๕๐๐ เล่ม เมื่อเดือนพฤศจิกายน

ภาพประกอบ

ตัวอย่างวารสารปกากะญอ

ผลจากการดำเนินงาน

วารสารสิ่งแวดล้อมภาษาปกากะญอ ได้มีการผลิตและแจกจ่ายแก่ชุมชนปกากะญอทั้งในพื้นที่ชุมชนปกากะญอในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แนวตะเข็บชายแดนอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก ราชบุรี กาญจนบุรี รวมทั้งในพื้นที่ศูนย์อพยพต่าง ๆ เช่น แม่ลามาหลวง แม่ลาอุ้ม แม่หละ ท่าสองยาง เป็นต้น หลังจากทีวารสารดังกล่าวได้เผยแพร่สู่สาธารณะทำให้คนในชุมชนได้ข้อมูลและความรู้จากวารสาร ทำให้ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ผลผลิตทางการเกษตรไม่ดีเท่าที่ควร หลังจากชุมชนได้อ่านวารสารแล้วประมาณสองเดือนแล้ว ผลสะท้อนที่ชุมชนได้ยื่นออกมาคือ อยากได้จำนวนวารสารเพิ่มเติม เพราะเป็นที่ต้องการอีกมากของชุมชน ที่ผ่านมากการแจกจ่ายวารสารยังไม่ทั่วถึงเพราะเราอาศัยแกนนำชุมชนในการกระจาย แต่บางครั้งแกนนำชุมชนไม่ยอมกระจายทำให้วารสารไปติดขัดเฉพาะในชุมชนของตนเองเท่านั้น

๕. แผนงานการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคณะทำงาน

เป้าประสงค์

เพื่อเพิ่มศักยภาพสำหรับเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ และและองค์กรภาคีที่ทำงานร่วมกัน เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการทำงานกับชุมชนพื้นที่เป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๕.๑ โครงการ จัดฝึกอบรมการพัฒนาที่ยั่งยืนและวิธีการรับมือจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

ผลการดำเนินงาน

เริ่มการอบรมตั้งแต่วันที่ ๒๕-๓๐ เมษายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมยูเรเชีย ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

โดยมีผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมดจำนวน ๓๗ คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ จำนวน ๗ คน ตัวแทนจากองค์กรภาคี จำนวน ๑๕ คน และตัวแทนจากชุมชน จำนวน ๑๕ คน

ภาพประกอบการจัดอบรม

วิทยากรกำลังให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการรับมือกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

๕.๒ โครงการศึกษาดูงาน

ในปี ๒๕๕๔ ทางมูลนิธิฯ ร่วมกับองค์กรภาคีได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ การไปศึกษาดูงานที่หมู่บ้านหินลาดใน ตำบลบ้านโป่ง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยมีเจ้าหน้าที่มูลนิธิและเจ้าหน้าที่จากองค์กรสิ่งแวดล้อมจากเมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า ทั้งหมด ๑๕ คน (หญิง ๘ คน ชาย ๗ คน)

ผลจากการศึกษาดูงาน

- ได้เรียนรู้การทำเลี้ยงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียงและสอดคล้องกับวิถีชุมชน เช่น การปลูกข้าว กาแฟ ลูกพลับ และการเลี้ยงผึ้ง
- ได้เรียนรู้วิธีการบริหารจัดการด้านการตลาด
- ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนที่มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- ได้ทราบกระบวนการชุมชนมีความสามารถในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ได้อย่างสมดุล

ภาพประกอบการศึกษาดูงาน

การเลี้ยงผึ้งตามชุมชน

ตัวแทนมอบของที่ระลึกให้กับพาดิษฐ์ประเสริฐ โปะตะ

๕.๑.๒ ทางมูลนิธิฯ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ภาคสนามจำนวน ๕ คน และหัวหน้าผู้ประสานงานโครงการจำนวน ๓ คน ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสาน และการปลูกข้าวอินทรีย์ ณ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ผลจากการศึกษาดูงาน

- หลังจากที่ได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสาน และการปลูกข้าวโดยไม่ใส่ปุ๋ยเคมีแล้วนั้น ทางเจ้าหน้าที่ภาคสนามกลับไปสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานให้กับชุมชนและกลุ่มบุคคลที่สนใจได้
- เป็นอีกหนึ่งทางเลือกใหม่ในการทำเกษตรแบบผสมผสานให้กับชุมชนของตนเอง
- ได้เรียนรู้การทำเลี้ยงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียงและสอดคล้องกับวิถีชุมชน

ภาพประกอบ

ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสาน

เจ้าของฟาร์ม กำลังให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าว

๖. แผนงาน กิจกรรมอื่น ๆ ที่ร่วมกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

๖.๑ โครงการ “สร้างบุญ รวมใจ เรียกขวัญพี่น้องกะเหรี่ยงบางกลอย-โป่งลึก”

ความเป็นมา/ความสำคัญ

เนื่องจากปี พ.ศ. ๒๕๓๖ มีการอพยพชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยบน, บ้านใจแผ่นดิน, บ้านห้วยเทสึน, บ้านเคล่อที่โก๊ะ, และบ้านห้วยส้ม หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยมาอยู่รวมกันที่บ้านบางกลอยล่างเป็นจำนวน ๑๙๒ หลังคาเรือน ประชากร ๑,๐๔๘ คน จากการอพยพลงมาชาวบ้านต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบถึงการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีอันดั้งเดิม มีความเป็นอยู่ที่ลำบาก ขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคอันเนื่องจากไม่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและไม่มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง แม้บางครอบครัวจะมีที่ทำกินแต่ก็ไม่สามารถเพาะปลูกอะไรได้ ที่ผ่านมารัฐบาลในท้องถิ่นพยายามหยิบยื่นความช่วยเหลือในด้านสาธารณูปการขั้นพื้นฐานบ้างแต่ก็ไม่ทั่วถึงและต่อเนื่อง จากเหตุการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกายและจิตใจต่อผู้คนในชุมชน นับวันมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ชุมชนขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไร้ที่พึ่งทางด้านจิตใจ หากปล่อยไว้ปัญหาเช่นนี้เรื้อรังโดยปราศจากการเยียวยาและแก้ไข เกรงว่าจะเกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น การพัวพันกับอบายมุข การทะเลาะวิวาท การอาชญากรรม และความเป็นชุมชนอาจล่มสลายไปในท้ายที่สุดได้

ด้วยเหตุดังกล่าว ทางมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ในฐานะองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านวัฒนธรรม ได้ร่วมกับองค์กรเครือข่าย ภาคี ที่ทำงานในพื้นที่ชุมชนปกาเกอะญอหลากหลายพื้นที่ เช่น เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม, มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, เครือข่ายเกษตรกรรมภาคเหนือ, คริสตจักรกะเหรี่ยงแบ็ปติสต์แห่งประเทศไทย ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์สัมพันธ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย, โครงการพระบิณฑบาตอาสาบนพื้นที่สูง, มูลนิธิการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง-สาละวิน เป็นต้น ซึ่งทางคณะกรรมการได้เล็งเห็นถึงปัญหาและความเดือดร้อนของชาวบ้านบางกลอย – โป่งลึกที่ประสบปัญหาขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ข้าวเปลือก ข้าวสาร อาหารแห้ง เสื้อผ้ากันหนาว และอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ทางคณะทำงานกลุ่มกะเหรี่ยงภาคเหนือได้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางการช่วยเหลือชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย – โป่งลึก อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จึงได้จัดทำ โครงการภายใต้กลุ่มกะเหรี่ยงภาคเหนือ “โครงการ สร้างบุญ รวมใจ เรียกขวัญ พี่น้องกะเหรี่ยงบางกลอย-โป่งลึก” โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานในการรับบริจาคระดมข้าวเปลือก ข้าวสาร และทุนทรัพย์ จากชุมชนบนพื้นที่สูงต่างๆ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการระดมความร่วมมือ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับชุมชนและสามารถดำรงชีวิตต่อไปตามอัตภาพได้

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้การช่วยเหลือด้านข้าว อาหาร และเครื่องอุปโภคบริโภคขั้นพื้นฐาน แก่พี่น้องชาวกะเหรี่ยง
- ๒.๒ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนถึงฟื้นฟูและพัฒนาตามวิถีวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยง
- ๒.๓ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งกองทุนพัฒนาและฟื้นฟูของหมู่บ้านและวิถีชีวิตในอนาคต

๓. คณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ

๑.	พระปลัดสุชาติ	สุวทุมโก	ประธานกรรมการโครงการฯ ฝ่ายระดมข้าวจากชุมชน
๒.	ศจ.จันนี่	แดนพงพี	รองประธานกรรมการโครงการฯ ระดมข้าวจากชุมชน
๓.	นายพฤ	โฮโตเจ้า	รองประธานกรรมการโครงการฯ ฝ่ายเตรียมพื้นที่/ชุมชน
๔.	นายสุวิชัน	พัฒนาไพรวัลย์	กรรมการดำเนินงานฝ่ายระดมทุนและสื่อสารมวลชน
๕.	นายประวิช	นิกรอวยชัย	กรรมการโครงการฯ ฝ่ายจัดการถนนส่งลำเลียงข้าวเปลือก
๖.	นายบุญจันทร์	จันทม้อ	กรรมการโครงการฯ ฝ่ายประสานภาคีความร่วมมือ
๗.	นางชนิดา	จนาภญา	กรรมการโครงการฯ ฝ่ายระดมข้าวจากชุมชน
๘.	นายพจณู	ชาญชาติชาย	กรรมการโครงการฯ ฝ่ายระดมข้าวจากพื้นที่
๙.	นายศิวกร	โฮโตเจ้า	กรรมการโครงการฯ ฝ่ายระดมข้าวจากพื้นที่
๑๐.	นายสรรค์ศักดิ์	เสนาะพรไพร	ผู้ประสานงานโครงการฯ
๑๑.	นางสาวอุตมพร	ไฝ่ปากมานะ	กรรมการโครงการฯ ฝ่ายธุรการและการเงิน
๑๒.	นางสาวสุขศรี	จิตพัทธ์	กรรมการโครงการฯ ฝ่ายเลขานุการและฐานข้อมูล
๑๓.	นายเลอพงษ์	จิระกร	กรรมการดำเนินงาน
๑๔.	นายพงษ์พิพัฒน์	มีเบญจมาศ	กรรมการดำเนินงาน
๑๕.	นายมานพ	ศิริภูวดล	กรรมการดำเนินงาน
๑๖.	นายสมชาติ	หลักแหลม	กรรมการดำเนินงาน
๑๗.	นางอำไพ	ไชยเดช	กรรมการดำเนินงาน
๑๘.	นายดวงจันทร์	เด่นสิทธิ์คุณ	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน
๑๙.	นายชนะเทพ	ไทย์ดู	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน
๒๐.	นายสุธี	โพเง	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน
๒๑.	นายคงคา	สีอูด	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่มตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึง วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๕

๕. กิจกรรม

๑. การพูดคุยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน
๒. การบันเทิง (เล่นเตหน่า ขั้บร้อง ล่าน้ำ ฐา ปกาเกอญอ
๓. เรียกขวัญตามประเพณีกะเหรียง
๔. ปลุกจิตสำนึกด้านคุณธรรม/สร้างควมเข้าใจ
๕. มอบขำวเปลือกและสิ่งของ

๖. รายรับ/รายจ่าย จากการดำเนินการ

ขำวเปลือก จำนวน ๔๔.๕ ตัน และ ขำวสาร จำนวน ๓.๕ ตัน รวมท้ังสิ้น ๔๘ ตัน

รายรับ/รายจ่ายท้ังสิ้น

จากการระดมทุนของคณะทำงาน	จำนวนเงิน	๑๒๔,๑๕๔	บาท
จากการจัดคอนเสิร์ต	จำนวนเงิน	๙๕,๕๑๕	บาท
จากผู้มีจิตศรัทธา/เข้าบัญชีกลุ่ม	จำนวนเงิน	๘๗,๘๓๔	บาท
จากแหล่งทุนจากเยอรมัน	จำนวน	๗๙,๙๙๐	บาท
	รวมเป็นเงินท้ังสิ้น	๓๘๗,๔๙๓	บาท
	รายจ่ายท้ังสิ้น	๓๒๐,๙๓๑	บาท
	คงเหลือ	๖๖,๕๖๒	บาท

๗. ผลจากการดำเนินงาน (จุดเด่นของกลุ่มกะเหรียงภาคเหนือจากการดำเนินโครงการฯ)

๑. หัวใจมาก่อน เงินมาทีหลัง
๒. มีแผนการในการลงพื้นที่แต่ละชุมชน
๓. มีจิตอาสาและมีเป้าหมายเป็นหนึ่งเดียว
๔. การทำงานประกอบด้วยเมตตา เห็นอกเห็นใจกัน
๕. ประสานงานกับท้องถิ่นและภาคีอื่นๆ ได้ดี
๖. ชุมชนต่างๆ ให้การตอบรับอย่างดียิ่ง
๗. เคารพในหลักการตัดสินใจอย่างประจำปีไทย
๘. แตกต่าง แต่ไม่แตกแยกในความเชื่อ

จุดด้อยของการทำงานกลุ่มกะเหรียญภาคเหนือ

๑. งานมาก บุคลากรน้อย
๒. ขาดยานพาหนะในการเดินทาง
๓. กลุ่มเกิดเร็วไม่มีเงินทุนสำรองในการทำงาน
๔. ไม่สามารถลงไปปรับข้าวเปลือกได้ทุกชุมชน
๕. ขาดเครื่องมือการสื่อสารการทำงาน
๖. การสื่อสารข้อมูลกับพื้นที่ลำบาก
๗. ความสัมพันธ์กับชาวบ้านโป่งลึก – บางกลอยมีน้อย
๘. กระจายงานบางกิจกรรมไม่ทั่วถึง
๙. ขาดสถานที่ประสานงานเป็นหลักแหล่ง

วิกฤตการทำงานของกลุ่มกะเหรียญภาคเหนือ

๑. ขาดงบประมาณในการขนข้าวเปลือก
๒. ระยะเวลาดำเนินการมีน้อย
๓. สถานการณ์ในพื้นที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา
๔. ทีมงานลี้มป่วย
๕. กำลังคนมาจัดการข้าวของไม่เพียงพอ
๖. ทีมงานต่างคนต่างมีงานหลักที่ต้องรับผิดชอบ
๗. ข่าว่าชาวบ้านโป่งลึก–บางกลอยมีข้าวสารเหลือน้อย

โอกาสการทำงานของกลุ่มกะเหรียญภาคเหนือ

๑. โป่งลึก – บางกลอยได้ข้าวเปลือก ทีมงานได้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
๒. ทีมงานเป็นสะพานบุญให้ชุมชนได้เรียนรู้จัดการเสียสละ
๓. เกิดเวทีการเรียนรู้ความเป็นกะเหรียญมากขึ้น
๔. มีสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับสาธารณะชน
๕. มีภาคีความร่วมมือในกลุ่มคนที่หลากหลาย
๖. การทำงานไม่มีอคติทางความเชื่อ
๗. ได้สัมผัสถึงน้ำใจของพี่น้องทั้งผู้รับและผู้ให้
๘. เกิดเพื่อนร่วมทางตามรายทางมากขึ้น

ภาพประกอบการทำกิจกรรมต่าง ๆ

คณะทำงานประชุมวางแผน/เตรียมงาน

ลงพื้นที่รับบริจาคข้าวเปลือก ตามชุมชนต่าง ๆ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ลงพื้นที่รับบริจาคข้าวเปลือก ตามชุมชนต่าง ๆ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลงพื้นที่รับบริจาคข้าวเปลือก ตามชุมชนต่าง ๆ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จัดคอนเสิร์ตระดมทุน โดยศิลปิน จี สุวิชัน ทอดด์ ทองดี และกลุ่มศิลปินอื่น ๆ

บรรยากาศการขนข้าวเปลือกขึ้นรถแทรกเตอร์เพื่อเอาไปแก่งกระจาน

ช่วงระยะเวลาที่เดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ สู่ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

บรรยากาศการส่งมอบข้าวเปลือกผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

พิธีรับขวัญข้าว สู่ขวัญคน โดยปู่คออี้

๖.๒ โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมปกากะญอ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

๑. หลักการและเหตุผล

ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม มีภูมิปัญญาที่ล้ำเลิศในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ใช้ภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้ให้ไว้ในการปกครองดูแลลูกหลานในทุกๆด้านอย่างลงตัว และกลมกลืนกัน ซึ่งในอดีตปกากะญอ มีวิถีชีวิตที่เต็มไปด้วยความเอื้ออาทร ความเป็นเครือญาติที่อบอุ่นในชุมชน ความสามัคคีต่อกัน มีความยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณี มีความเคารพ เชื่อฟังต่อผู้อาวุโส ดำเนินชีวิตอยู่ในจารีตรอบของวัฒนธรรมประเพณีอย่างเคร่งครัด มีความเชื่อในข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ทำให้ชุมชนมีแต่ความสงบสุข

จากความเจริญในสังคมปัจจุบันทั้งในด้านเทคโนโลยี ทางการเมือง การศึกษา การปกครอง นับว่ามีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และแผ่ขยายเข้าไปทุกส่วนของภูมิภาค ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างเห็นได้ชัด ในด้านวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของปกากะญอ นับวันยิ่งเลือนหายลง เพราะมีการรับเอาวัฒนธรรมค่านิยมทางภายนอกมาใช้ในสังคมอย่างแพร่หลาย เอกลักษณะของความเป็นชนเผ่าเลือนหายลง จากการรับเอาวัฒนธรรมค่านิยม ภายนอกมาใช้อย่างแพร่หลายนี้ทำให้สังคมปกากะญอ เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ เอกลักษณะความเป็นชนเผ่า ความโอบอ้อมอารี ความผูกพันทางเครือญาติ การเอื้ออาทรเพื่อแผ่ต่อกันและกัน การยิ้มแย้มแจ่มใส การยึดมั่นในหลักธรรมของของชนเผ่า การให้เกียรติเคารพเชื่อฟังต่อกลุ่มอาวุโส นับวันยิ่งเลือนหายลง คนรุ่นใหม่ได้ให้ความสำคัญหากไม่มีการอนุรักษ์ สืบสานและฟื้นฟู หรือปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนรุ่นหลังให้เห็นความสำคัญในสิ่งเหล่านี้คาดว่าอนาคตข้างหน้าของปกากะญอจะเลือนหายลงมากที่สุดที่จะหมดไป

ด้วยเหตุนี้ทางศูนย์อบรมศีลธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูงบ้านวัดจันทร์ เครือข่ายแกนนำชาวพุทธ เครือข่ายยุวพุทธพลังสามัคคีและองค์กร ร่วมกับมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันว่า ในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิเป็นอำเภอที่มีชาวปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นจำนวนมากหรือเกือบทั้งหมดและเป็นอำเภอพระราชทานในนามพระพิฆเนศวรภักดีชุมพลในฐานะชาวปกากะญอในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพลจะแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริง แสดงออกถึงสิ่งดีงามที่มีอยู่ในตัวตนของความเป็นชนเผ่าพร้อมกับเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีพระเมตตาตามหากฎาธิคุณต่อชาวปกากะญออำเภอภักดีชุมพลอย่างล้นพ้น จึงพร้อมใจกันที่จะจัดทำโครงการหรือกิจกรรม สืบสานประเพณี วัฒนธรรมปกากะญอขึ้นในช่วงปีใหม่ของปกากะญอ ในการที่จะสืบสาน ส่งเสริม ฟื้นฟู ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมของชนเผ่า ปกากะญอในเขตอำเภอภักดีชุมพล เพื่อปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนรุ่นหลังเห็นความสำคัญในวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาและมีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง มีการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับกลุ่มองค์กรต่างๆ และเป็นกิจกรรมประจำปีของอำเภอภักดีชุมพลสืบต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสาน ส่งเสริม พัฒนา วัฒนธรรม ประเพณีชนเผ่าปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา
๒. เพื่อให้เกิดงานประเพณีปีใหม่ประจำในอำเภอกัลยาณิวัฒนา
๓. เพื่อให้เด็กเยาวชนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้ สืบทอดและรักษาความเป็นชนเผ่า
๔. เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนรู้จักถึงวัฒนธรรม ประเพณีของปกากะญอในอำเภอกัลยาณิวัฒนา

๓. เป้าหมาย

๑. พระธรรมจาริกพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในเขตศูนย์อบรมศีลธรรมฯ บ้านวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
๒. ชาวบ้านทุกเพศทุกวัยในเขตอำเภอกัลยาณิวัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ ทุกชุมชน
๓. แกนนำ ผู้นำชุมชน หน่วยงาน องค์กรในพื้นที่ในเขตอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
๔. ผู้ที่สนใจและมาศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมปกากะญอทุกท่าน

๔. วิธีการดำเนินการ

๑. ประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างแกนนำ คณะกรรมการเครือข่ายและหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง
๒. ประชุมกำหนดแผน/เขียนโครงการ/วิเคราะห์โครงการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๓. เสนอโครงการของงบประมาณสนับสนุนจาก หน่วยงาน องค์กรต่างๆที่จะมาสนับสนุนงาน
๔. ติดต่อประสานงานในการจัดดำเนินงาน
๕. จัดเตรียมคน เตรียมงาน เตรียมสถานที่ในการจัดงาน
๖. ดำเนินโครงการจัดงานสืบสานวัฒนธรรมปีใหม่ปกากะญอ
๗. ประชุมสรุปบทเรียน (ถอดบทเรียน)

๕. กิจกรรมในโครงการ

- ทำบุญร่วมกัน (บุญสัจจ)
- พิธีผูกข้อมือ
- แห่ขบวนต้นบุญ และป้ายรณรงค์ให้คนรุ่นใหม่ช่วยกันรักษาวัฒนธรรมประเพณีชนเผ่า
- การแสดงศิลปวัฒนธรรมชนเผ่าบนเวที
- การประกวดการขับร้องบทลำนำ (อีจา)
- การตอบปัญหาธรรมะ
- การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน/การละเล่นพื้นบ้าน

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

วันที่ ๒๔ - ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

๗. สถานที่ดำเนินการ

วัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

๘. หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑. สำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาควัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่
๒. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตเชียงใหม่วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์, ตำบลแม่แดด, ตำบลแจ่มหลวง จังหวัดเชียงใหม่
๔. หน่วยงานข้าราชการ องค์กร ในเขตอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
๕. ศูนย์อบรมศีลธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูงบ้านวัดจันทร์
๖. วัดนธรรมอำเภอภักดีพัฒนา
๗. องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
๘. มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์

๙. ผลจากการดำเนินโครงการ

๑. เกิดการสืบสานฟื้นฟู ประเพณี วัฒนธรรมของชาวปกากะญอ
๒. เด็กเยาวชน คนรุ่นหลังได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาและภูมิปัญญาของชนเผ่า
๓. เกิดเป็นประเพณีปีใหม่ประจำปีของปกากะญอหุเจะดี
๔. เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกมากขึ้น

รูปภาพกิจกรรมปีใหม่ปากาเกอะญอ ๒๕๕๔

หลากหลายชุมชนต่างมารวมกันจัดงานปีใหม่ปากาเกอะญอ ณ หมู่เจดีย์

การเล่นตบ เป่าแหว ของชาวปากาเกอะญอ

ประเพณีผูกข้อมือ (กีจื่อ หนึ่ ฮ้อ ฮ้อ ปากาเกอะญอ)

แผนงานในปี ๒๕๕๕

ในปีพ.ศ. ๒๕๕๕ มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ได้รับการสนับสนุนงบประมาณหลักจากองค์กร

๑. องค์กร Oxfam Novib Netherlands ประเทศเนเธอร์แลนด์
๒. องค์กร American Jewish World Service (AJWS) ประเทศสหรัฐอเมริกา
๓. องค์กรหน่วยอาสาสมัครอังกฤษ Voluntary Service Overseas (VSO)

ด้วยการสนับสนุนที่ต่อเนื่องจากองค์กรดังกล่าวทำให้มูลนิธิฯ สามารถขับเคลื่อนงานต่อไปดังแผนงานต่อไปนี้

๑. แผนงานการสร้างเครือข่ายการทำงานและการรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแผนงานนี้ได้มีการจัดแบ่งแผนย่อย ได้แก่ แผนงานการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ (วารสารปกากะถอน, วิทยุ, เว็บไซต์) และแผนงานพัฒนาศักยภาพชุมชน
๒. แผนงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม ใ้รูปแบบการดำเนินงานแผนงานนี้เน้นการจัดการศึกษาโดยใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนชาติพันธุ์เป็นฐานข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการได้ยกระดับองค์ความรู้และฐานข้อมูลเหล่านั้นมาจัดการศึกษาและแปรรูปเป็นสื่อออกมาเพื่อนำไปประกอบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในโรงเรียน
๓. แผนงานสนับสนุนโครงการพัฒนาชุมชนขนาดย่อม ซึ่งแผนงานนี้ได้มีการจัดการจัดแผนงานย่อยออกเป็น ๕ แผนงานย่อย ได้แก่ กิจกรรมด้านการดูแลสุขภาพโดยสมุนไพรดั้งเดิม กิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (จัดทำป่าชุมชน, โมเดลชุมชน, จัดฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ) กิจกรรมด้านความมั่นคงปลอดภัยทางอาหารและโภชนาการ และกิจกรรมการเพิ่มศักยภาพแกนนำสตรี
๔. แผนงานการพัฒนาและเสริมสร้างบุคลากรและเครือข่าย ภายใต้กิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่บุคลากรของมูลนิธิ, การถ่ายทอดประสบการณ์จากการฝึกอบรม (เช่น การส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกอบรมในเรื่องการจัดทำแผนที่ GDS เรื่องการจัดการป่าชุมชน แล้วกลับมาถ่ายทอดองค์ความรู้สู่บุคคลอื่นได้) และการฝึกประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่
๕. แผนงานกิจกรรมที่ร่วมกับองค์กรภาคีอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
๖. แผนงานพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ (BRIDGE Project)